

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum conuenienter superaddat consilia præceptis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

testimonium dicendi. Circa perjurium uero hēbāt falsum intellectum, credentes perjurium quidem esse peccatum, iuramentum autem per se esse appetendum, & frequentandum, quia uideatur ad Dei reuerentiam pertinere: & ideo Dominus ostendit iuramentum non esse appetendum tāquam bonum, sed melius esse absque iuramento loqui, nisi necessitas cogat.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ circa iudicialia praecepta dupliciter Scribā & Pharisei errabant. Primo quidem, quia quaedam quae in lege Moyſi erāt tradita, tanquam promissiones, aestimabant esse p̄ se iusta, scilicet, repudium uxoris, & usuras accipere ab extraneis: & ideo Dominus prohibuit uxoris repudium, Matt. 5. & usurarum accceptionem, Luc. 6. dicens, Date mutuum, nihil inde sperantes. Alio modo errabant credentes quaedam, quae lex uetus instituerat facienda propter iustitiam, esse exequentia ex appetitu uindictae, uel ex cupiditate temporalium rerum, uel ex odio inimicorum, & hoc in tribus praeceptis. Appetitum enim uindictae credebāt esse licitum propter praeceptum datum de pena talionis, quod quidem fuit datum, ut iustitia seruaretur, non ut homo uindictam quaereret, & ideo Dominus ad hoc remouendum docet animum hominis sic debere esse prae paratum, ut si necesse sit, etiā paratus sit plura sustinere. Morum autem cupiditatis aestimabant esse licitum propter praecepta iudicialia, in quibus mandabatur restō rei ablata fieri etiam cum aliqua additione, ut supra dictum est. * & hoc quidem lex mandauit propter iustitiam obseruandam, non ut daret cupiditati locum: & iō Dominus docet, ut ex cupiditate nostra nō repetamus, sed simus parati, si necesse fuerit, etiam ampliora dare. Motum uero odii credebāt esse licitum propter praecepta legis data de hostium interfecione, quod quidem lex statuit propter iustitiam implendam, ut supra dictum est. * non propter odia ex fatuanda, & ideo Dominus docet, ut ad inimicos dilectionem habeamus, & parati simus, si necesse fuerit etiam benefacere. haec enim praecepta secundum p̄parationem animi sunt accipiēda, ut Au. * exponit.

q. 105. art. 2. ad 9.

q. 105. ar. 3.

lib. i. de ser. do. in mōte c. 34. 35. & 36.

AD TERTIVM dicendum, quod praecepta moralia omnino in noua lege remanere debebant, quia secundum se pertinent ad rationem uirtutis. Praecepta autem iudicialia non remanebant ex necessitate secundum modum quem lex determinauit, sed relinquebatur arbitrio hominum, utrum sic, uel aliter esset determinandum: & ideo conuenienter Dominus circa haec duo genera praeceptorum nos ordinauit. Praeceptorum autem ceremonialium obseruatio totaliter per rei impletionem tollebatur; & ideo circa huiusmodi praecepta in illa cōi doctrina nihil ordinauit. Ostendit tamen alibi, q̄ totus corporalis cultus, qui erat determinatus in lege, erat in spirituale commutandus, ut patet Io. 4. ubi dixit: Venit hora quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitis Patrem, sed ueri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & ueritate.

AD IIII. dicendum, q̄ omnes res mundanae ad tria reducuntur. scilicet honores, diuitias, & delicias, secundum illud i. Io. 2. Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, quod pertinet ad delicias carnis. & concupiscentia oculorum, qd̄ pertinet ad diuitias. & superbia uitae, qd̄ pertinet ad ambitum gloriae, & honoris. Superfluas autē carnis delicias lex non promisit, sed magis prohibuit: repromisit autē celsitudinem honoris, & abundantiam diuitiarum. Dñs enim Deu. 28. Si audieris uocem dñi Dei tui, fa-

ciet te excelsoiorem cunctis gentibus, quoniam in bonis, & post pauca subdit. Abundare faciet te in bonis, quantum ad secundum. Quae quae promissa sic praeue intelligebant Iudaei, ut propter esset Deo seruendum sicut propter finem: & minus hoc remouit, ostendens primo, quod uirtutum non sunt facienda propter humanitatem, & ponit tria opera ad quae omnia alia reducuntur. Nam omnia, quae aliquis facit ad refragandum seipsum in suis concupiscentiis, reducuntur ad finem; quaecunque uero fiunt propter dilectionem proximi, reducuntur ad eleemosynam, quae uenari propter cultum Dei fiunt, reducuntur ad dilectionem. Ponit autem haec tria specialiter quae triplicia, & per quae homines maxime solent gloriari uenari. Secundo, docuit, q̄ non debemus finem statuere in diuitiis, cum dixit: Nolite thesaurizari sibi thesauros in terra.

AD QVINTVM dicendum, q̄ Dominus sollicitudinem necessariam non prohibuit, sed sollicitudinem inordinatam. Est autē quadruplex inordinatio sollicitudinis uitāda circa temporalia. Primo quidem, si finem non constituamus, neque Deo seruamus propter necessaria uictus & uestitus. unde dicitur: Nolite thesaurizare uobis &c. Secundo, ut non contemur de temporalibus cum desperatione de eternis. unde Dominus dicit: Scit Pater uester, quia si uobis his omnibus indigetis. Tertio, ne sit sollicitudo sumptuosa, ut scilicet homo confidat se necessitate uitae per suam sollicitudinem posse procurare diuino auxilio, qd̄ Dñs remouet per hoc, q̄ non potest aliquid adiciere ad statum suū. Quarto, hoc, q̄ hō sollicitudinis tempus praecipue de hoc sollicitus est nunc, quod non pertinet ad praesentis temporis, sed ad curam futuram. Nolite solliciti esse in crastinum.

AD SEXTVM dicendum, quod Dominus non prohibet iudicium iustitiae, sine quo non possit subtrahi ab indignis, sed prohibet iudicium inordinatum, ut * dictum est.

ARTICVLVS IIII.

Trum conuenienter in lege noua consilia quae determinata sunt proposita.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quod conuenienter in lege noua consilia quae determinata sunt proposita. Consilia enim determinata sunt ad finem, ut supra dictum est. * cum de consilio ageretur, sed non eadem omnia expediunt, ergo non sunt aliqua consilia determinata, omnibus proponenda.

¶ 2. Praet. Consilia dantur de meliori bono, & sunt determinati gradus melioris boni. ergo debent aliqua determinata consilia dari.

¶ 3. Praet. Consilia pertinent ad perfectionem uitae, & obedientia pertinet ad perfectionem uitae. ergo conuenienter de ea consilium non datur in lege.

¶ 4. Praet. Multa ad perfectionem uitae pertinent, & praeter praecepta ponuntur, sicut hoc quod dicitur: Diligite inimicos uestros, & praecepta et̄ quae dicitur: Minus Apostolis Matth. 10. ergo inconuenienter dantur consilia in noua lege, tū q̄ nō omnia pertinent, tum et̄ quia a praeceptis non distinguuntur.

SED CONTRA. Consilia sapientis amantur, & afferunt utilitatem, secundum illud prou. 11. & dicitur: Nihil est odoribus delectatur cor, & dicitur: Consilia animae dulcoratur, sed Christus in

sapiens & amicus. ergo eius consilia maximam utilitatem continent, & conuenientia sunt.

RESPON. Dicendum, quod hæc est differentia inter consilium & præceptum, quod præceptum importat necessitatem, consilium autem in optione ponitur eius cui datur: & ideo conuenienter in legem nouam, quæ est lex libertatis, supra præcepta sunt addita consilia, non autem in ueteri lege, quæ erat lex seruitutis. Oportet igitur quod præcepta non uel legis intelligantur esse data de his, quæ sunt necessaria ad consequendum finem æternæ beatitudinis, in quem lex noua immediate introducit. Consilia uero oportet esse de illis, per quæ melius & expeditius potest homo consequi finem prædictum. Est autem homo constitutus inter res mundi huius, & spiritalia bona, in quibus æterna beatitudo consistit: ita quod quanto plus inhæret uni eorum, tanto plus recedit ab altero, & e conuerso. Qui ergo totaliter inhæret rebus huius mundi, ut in eis finem constituat, habens eas quasi rationes & regulas suorum operum, totaliter excidit a spiritalibus bonis, & ideo huiusmodi inordinatio tollitur per præcepta. Sed quod homo totaliter ea quæ sunt mundi, abiiciat, non est necessarium ad perueniendum in finem prædictum: quia potest homo utens rebus huius mundi, dummodo in eis finem non constituat, ad beatitudinem æternam peruenire, sed expeditius perueniet totaliter bona huius mundi abdicando: & ideo de hoc dantur consilia Euangelii. Bona autem huius mundi, quæ pertinent ad usum humanæ uitæ, in tribus consistunt, scilicet in diuitiis exteriorum bonorum, quæ pertinent ad concupiscentiam oculorum, & in delitiis carnis, quæ pertinent ad concupiscentiam carnis: & in honoribus, quæ pertinent ad superbiam uitæ, sicut patet. I. Io. 2. Hæc autem tria totaliter derelinquere, secundum quod possibile est, pertinet ad consilia Euangelica. In quibus etiam tribus fundatur omnis religio, quæ statum perfectionis proficitur, nam diuina abdicantur per paupertatem: delicia carnis per perpetuam castitatem: superbia uitæ per obedientiam seruitutem. Hæc autem simpliciter obseruata pertinent ad consilia simpliciter proposita, sed obseruatio uniuersuiusque eorum in aliquo speciali casu pertinet ad consilium secundum quod, scilicet, in casu illo, puta, cum homo dat aliquam elemosinam pauperi, quando dare non tenetur, consilium sequitur quantum ad factum illud. Similiter etiam quando aliquo tempore determinato a delectationibus carnis abstinet ut orationibus uacet, consilium sequitur pro tempore illo. Similiter etiam, quando aliquis non sequitur uoluntatem suam in aliquo facto, quod licite posset facere, consilium sequitur in illo casu, puta, si benefaciat inimicis suis quando non tenetur, uel si offensam remittat, cuius iuste posset exigere uindictam, & sic etiam omnia consilia particularia ad illa tria generalia, & perfecta reducuntur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod prædicta consilia quantum est de se, sunt omnibus expedientia: sed ex indispotione aliquorum contingit, quod aliqui expedientia non sunt, quia eorum affectus ad hæc non inclinatur. Et ideo Dominus consilia Euangelica proponens, semper facit mentionem de idoneitate hominum ad obseruantiam consiliorum. Dans enim consilium perpetuæ paupertatis Matth. decimonono præmittit: Si uis perfectus esse, & postea subdit, Vade & uende omnia quæ habes. Similiter dans consilium perpetuæ castitatis cum dixit: Sum eunuchi, qui castrauerunt se ipsos propter

A regnum celorum. statim subdit: Qui potest capere capiat. Et similiter Apostolus 1. ad Corinth. 7. præmissis consilio uirginitatis dicit: Porro hoc ad utilitatem uestram dico, non ut laqueum uobis iniiciam.

AD SECUNDUM dicendum, quod meliora bona particulariter in singulis sunt indeterminata, sed illa quæ sunt simpliciter & absolute meliora bona, in uniuersali sunt determinata, ad quæ etiam omnia illa particularia reducuntur, ut dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod etiam consilium obedientiæ Dominus intelligitur dedisse in hoc, quod dixit: Et sequatur me, quem sequimur non solum imitando opera, sed etiam obediendo mandatis ipsius, secundum illud Io. 10. Oues meæ uocem meam audiunt, & sequuntur me.

AD QUARTUM dicendum, quod ea quæ de uera dilectione inimicorum, & similibus Dominus dicit Matth. 5. & Luc. 6. si referantur ad preparationem animi, sunt de necessitate salutis, ut scilicet homo sit paratus benefacere inimicis, & alia huiusmodi facere, cum necessitas hoc requirat: & ideo inter præcepta ponuntur. Sed ut aliquis inimicis hoc exhibeat prompte in actu, ubi specialis necessitas non occurrit, pertinet ad consilia particularia, ut dictum est. Illa autem quæ ponuntur Matth. decimo & Luc. nono & decimo, fuerunt quædam præcepta discipline pro tempore illo, uel concessiones quædam, ut supra dictum est. & ideo non inducuntur tanquam consilia.

QVAESTIO CIX.

De exteriori principio humanorum actuum. scilicet de gratia Dei, in decem articulos diuisa.

CONSEQUENTER considerandum est de exteriori principio humanorum actuum, scilicet, de Deo, prout ab ipso per gratiam adiuuantur ad recte agendum. Et primo, considerandum est de gratia Dei. Secundo, de causa eius. Tertio, de eius effectibus. Primo autem consideratio erit tripartita. Nam primo considerabitur de necessitate gratiæ. Secundo, de ipsa gratia, quantum ad eius essentiam. Tertio, de eius diuisione.

- CIRCA primum queruntur decem.
 - ¶ Primo, Vtrum absque gratia possit homo aliquod uerum cognoscere.
 - ¶ Secundo, Vtrum absque gratia Dei possit homo aliquod bonum facere, uel uelle.
 - ¶ Tertio, Vtrum homo absque gratia possit Deum diligere super omnia.
 - ¶ Quarto, Vtrum absque gratia possit per sua naturalia, præcepta legis obseruare.
 - ¶ Quinto, Vtrum absque gratia possit mereri uitam æternam.
 - ¶ Sexto, Vtrum homo possit se ad gratiam præparare sine gratia.
 - ¶ Septimo, Vtrum absque gratia possit resurgere a peccato.
 - ¶ Octauo, Vtrum absque gratia possit homo uitare peccatum.
 - ¶ Nono, Vtrum homo gratiam consecutus possit absque alio diuino auxilio bonum facere, & uitare peccatum.
 - ¶ Decimo, Vtrum possit perseverare in bono per se ipsum.

